

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

Dostosowanie wymagań edukacyjnych następuje na podstawie:

1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym;
2. Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania;
3. Opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się;
4. Innej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującej na potrzebę takiego dostosowania;
5. Rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów (dotyczy uczniów objętych w szkole pomocą psychologiczno - pedagogiczną);
6. Opinii lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego.

Dostosowanie wymagań:

- powinno dotyczyć głównie form i metod pracy z uczniem, zdecydowanie rzadziej treści nauczania
- nie może polegać na takiej zmianie treści nauczania, która powoduje obniżanie wymagań wobec uczniów z normą intelektualną
- nie oznacza pomijania haseł programowych, tylko ewentualne realizowanie ich na poziomie wymagań koniecznych lub podstawowych
- nie może prowadzić do zejścia poniżej podstawy programowej, a zakres wiedzy i umiejętności powinien dać szansę uczniowi na sprostanie wymaganiom kolejnego etapu edukacyjnego

KATALOG DOSTOSOWAŃ WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH

1. UCZNIOWIE O INTELIGENCJI NIŻSZEJ NIŻ PRZECIĘTNA

Ogólne zasady postępowania z uczniem o inteligencji niższej niż przeciętna:

- Omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności
- pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie
- podawanie poleceń w prostszej formie
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć
- częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych
- wolniejsze tempo pracy
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia
- odrębne instruowanie dzieci

- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie.

JĘZYK POLSKI

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań;
- dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie;
- wydłużanie czasu na odpowiedź, przeczytanie lektury;
- wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych np. ilustracje, ruchomy alfabet
- odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego;
- formułowanie pytań w formie zdań o prostej konstrukcji powołujących się na ilustrujące
- przykłady;
- częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej
- pomocy, wyjaśnień;
- zajęcia w ramach zespołu dydaktyczno-wyrównawczego, gdzie szczególnie u młodszych dzieci
- należy oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych usprawniać funkcje poznawcze (
- zajęcia dodatkowe są niezbędne, bowiem dziecko z inteligencją niższą niż przeciętna nie jest w
- stanie opanować tych umiejętności tylko dzięki pracy na lekcji i samodzielnej nauce własnej w
- domu);
- należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach;
- dyktanda przeprowadzać indywidualnie w wolniejszym tempie, gdyż dzieci te często nie nadążają
- za klasą;
- **potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń na opanowanie materiału.**

JĘZYKI OBCE

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zmniejszanie ilości słówek do zapamiętania;
- pozostawianie większej ilości czasu na ich przyswojenie;
- odpytywanie po uprzedzeniu, kiedy i z czego dokładnie uczeń będzie pytany;
- wymagania w wypowiedzaniu się na określony temat ograniczyć do kilku krótkich, prostych zdań.

MATEMATYKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- częste odwoływanie się do konkretnego (np. graficzne przedstawianie treści zadań),
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia;
- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej);
- podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części);
- wydłużanie czasu na wykonanie zadania;
- podchodzenie do dziecka w trakcie samodzielnej pracy w razie potrzeby udzielenie pomocy, wyjaśnień, mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania;

- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie samodzielnie wykonać;
- **potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału.**

HISTORIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu można wypisać kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi), podobnie postępować przy powtórkach;
- pozostawianie większej ilości czasu na przygotowanie się z danego materiału (dzielenie go na małe części, wyznaczanie czasu na jego zapamiętanie i odpytywanie).

MUZYKA, WYCHOWANIE FIZYCZNE, PLASTYKA, TECHNIK

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie większej ilości ćwiczeń, aby uczeń opanował daną sprawność (w razie potrzeby zwolnienie z wykonania ćwiczeń przerastających możliwości ruchowe ucznia);
- wielokrotne tłumaczenie i wyjaśnianie zasad i reguł gier sportowych;
- podpowiadanie tematu pracy plastycznej czy technicznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie w działaniu;
- pozwalanie na korzystanie ze śpiewników, wzorów, zapisów nutowych;
- liberalne ocenianie wytworów artystycznych ucznia;
- w ocenianiu zwracanie większej uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania, niż ostateczny efekt pracy.

2. UCZNIOWIE SŁABOWIDZACY

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- **właściwe umiejscowienie dziecka w klasie:** zapobiegające odblaskowi pojawiającemu się w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie oraz widoczność, umożliwiające dogodny dostęp do tablicy (możliwość łatwego podejścia, gdy uczeń nie rozpoznaje pisma ze swojego miejsca);
- podawanie modeli i przedmiotów do obejrzenia z bliska;
- udostępnianie tekstów (np. testów sprawdzających wiedzę) w wersji powiększonej;
- ograniczanie wszelkich błyszczących powierzchni o niepożądanym odblasku;
- unikanie podczas zapisów na tablicy innych kolorów kredy niż białe i żółte;
- zachęcanie ucznia do korzystania z przyborów pisarskich o ciemnej, równomiernej kresce;
- zwracanie uwagi na szybką męczliwość dziecka związaną ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań);
- umożliwienie dziecku korzystania z kaset z nagraniami lektur szkolnych;
- ograniczenie wymagań w zakresie kaligraficznym;
- korzystanie z map o mniejszej ilości szczegółów; przy demonstracji map, plansz i tablic z rysunkami, diagramami, schematami i tabelami zwracanie uwagi na ich czytelność, tzn. czy są one odpowiedniej wielkości, narysowane odpowiedniej grubości liniami, z odpowiednim kontrastem barwnym i kontrastem w stosunku do tła;
- w geometrii należy wprowadzać uproszczone konstrukcje z ograniczoną do koniecznych liczbą linii pomocniczych i konstrukcje geometryczne wykonywać na kartkach większego formatu niż zwykła kartka papieru;
- częste zadawanie pytania- „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych; - słowne objaśnianie wszystkiego co ma zrobić uczeń, aby

w pełni mógł uczestniczyć w zajęciach.

3. UCZNIOWIE SŁABOSŁYSZĄCY

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie dobrego oświetlenia klasy oraz miejsca dla dziecka w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust;
- umożliwienie dziecku odwracania się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji, co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi;
- mówienie do dziecka wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikanie gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji;
- dbanie o spokój i ciszę w klasie, eliminowanie zbędnego hałasu w czasie zajęć;
- upewnianie się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez dziecko niedosłyszające. W przypadku trudności zapewnienie mu dodatkowego wyjaśnienia, sformułowania inaczej polecenia, używając prostego, znanego dziecku słownictwa;
- dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia z wadą słuchu, który może mieć trudności z równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie (nie jest w stanie słuchać nauczyciela - co wymaga obserwacji jego twarzy - jednocześnie otworzyć książkę na odpowiedniej stronie i odnaleźć wskazane ćwiczenie);
- w czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy (m.in. zapisanie nowego tematu, nowych i ważniejszych słów, dat na lekcji historii itp.);
- przygotowywanie uczniowi z niedosłuchem planu pracy na piśmie opisującego zagadnienia poruszane na lekcji; • aktywizowanie dziecka do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy;
- zwracanie się do dziecka niesłyszającego, zadawanie pytań w celu zmobilizowania go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwienia mu lepszego zrozumienia tematu;
- czytanie lektury z pomocą rodziców lub czytanie tylko wskazanego rozdziału (dla ułatwienia zrozumienia treści, nauczyciel może podać pytania pomocnicze, na które dziecko powinno przygotować odpowiedzi – czytając wcześniej lekturę);
- stosowanie ćwiczenia w pisaniu ze słuchu tylko wyrazów lub zdań, wcześniej z dzieckiem utrwalonych, w oparciu o znane mu słownictwo. Jeżeli pisanie ze słuchu sprawia dziecku niedosłyszającemu duże trudności można je zastąpić inną formą ćwiczeń w pisaniu.

Mogą to być ćwiczenia polegające na :

- układaniu zdania z podanej rozsypanki wyrazowej do treści obrazka;
- przepisywaniu zdań z uzupełnieniem „luk” odpowiednimi wyrazami;
- porządkowaniu loteryjki gramatyczno - ortograficznej z utrwaleniem znanych zasad pisowni i zwrotów gramatycznych – dobieraniem odpowiednich wyrazów, uwzględniając ich rodzaj, osobę, liczbę;
- nie uwzględnianie przy ocenie prac pisemnych dziecka błędów wynikających z niedosłuchu, one nie powinny obniżyć ogólnej oceny pracy (błędy mogą stanowić dla nauczyciela podstawę, do podjęcia z dzieckiem dalszej pracy samokształceniowej i korekcyjnej oraz ukierunkowania rodziców do dalszej pracy w domu);
- ocenianie błędów w pisowni w formie opisowej, udzielając dziecku wskazówek do sposobu ich poprawiania; wydłużanie czasu na opanowanie koniecznych i podstawowych wiadomości zawartych w programie nauczania;
- przy ocenie osiągnięć ucznia z wadą słuchu należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

4. UCZNIOWIE Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ RUCHOWĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zniesienie barier architektonicznych (w szkole ogólnodostępnej możemy jedynie mówić o ich ograniczeniu);
- dostosowanie miejsca pracy m.in. tak, aby uczeń mógł przyjąć niemęczącą, prawidłową pozycję siedzącą;
- dostosowanie i zmodyfikowanie pomocy szkolnych tak, by uczeń mógł z nich w pełni korzystać; oferowanie dziecku na zajęciach lekcyjnych gotowych formatków wykresów, tabel oraz modeli tak, aby mogło je ono same wypełnić, bez konieczności rozrysowywania całego schematu;
- ograniczenie wymagań w zakresie kaligraficznym;
- jeśli uczeń ze znaczną niepełnosprawnością ruchową ma szczególne trudności z realizacją standardów wymagań związanych z umiejętnościami wykonawczymi, to część tych umiejętności powinna być przełożona z formy "potrafi wykonać" na "wie, jak wykonać"; zachęcania dziecka do podejmowania częstych interakcji społecznych i zawierania przyjaźni; dawanie okazji do wykazywania się samodzielnością; budowanie adekwatnej samooceny i realistycznych aspiracji.

5. UCZNIOWIE Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- postrzeganie konkretnego ucznia bez presji wymogów programowych, z założeniem, że obowiązująca jest podstawa programowa, a nie wybrane przez nauczycieli programy nauczania;
- zredukowanie do niezbędnego minimum tematyki o wysokim stopniu abstrakcji;
- nauczanie oparte na konkretach, ciągle odwoływanie się do doświadczenia dziecka - stosowanie metod poglądowych:
umożliwianie korzystania z różnorodnych pomocy dydaktycznych (plakaty, plansze, kalkulator, liczmany);
- wykorzystywanie zasobów multimedialnych, ułatwiających skupienie uwagi;
- jak najczęstsze korzystanie z modeli, konkretów, okazów, liczmanów, przedmiotów możliwych do bezpośredniego poznania, w drugiej kolejności ze słowa mówionego, zaś najrzadziej z tekstu do przeczytania;
- przedstawianie zagadnień na konkretnych przykładach odwołujących się do wydarzeń bliskich dziecku podczas omawiania treści o charakterze abstrakcyjnym, wymagających logicznego myślenia;
- stosowanie przystępnych instrukcji wykonania zadania - obrazkowej, obrazkowo - słownej, multimedialnej;
- troska o przystępność języka: instrukcje krótkie, jednoznaczne i zrozumiałe, zwięzłe i precyzyjne komunikaty słowne;
- dokładne instruowanie wstępne, ciągle dostarczanie wskazówek w trakcie pracy, stosowanie powtórzeń, ograniczanie instrukcji słownych na rzecz słownopokazowych, ciągła kontrola działań ucznia; - ciągle upewnianie się, czy uczeń rozumie treść zadania;
- stosowanie metod i oddziaływań na ucznia, które spowodują jego rzeczywiste zainteresowanie zadaniem, np. przygotowanie krótkich tekstów do czytania (z wyraźnym oznaczeniem najważniejszych fragmentów) lub treści zadań matematycznych wykorzystujących hobby lub fascynacje dziecka; tworzenie map myśli jako sposób notowania treści lekcji;
- opracowanie zindywidualizowanych materiałów pozwalających uczniowi na wielostronne przyswajanie treści edukacyjnych w sposób interesujący i dostosowany do jego preferencji;
- ułatwianie dziecku wykonanie zadania i opanowanie danej umiejętności poprzez dzielenie jej na etapy; - rozwijanie strategii pamięciowych ucznia oraz kompensowanie braków w

tym zakresie (np. nauka tworzenia notatek obrazkowych przedstawiających sekwencje niezbędnych kroków do rozwiązania zadania, określających elementy pracy, którą należy przygotować);

- wykorzystywanie umownych znaków porządkujących pracę na lekcji, np. kolorowe karteczki, symbole (piktogramy), a także możliwe do wykorzystania symboliczne rysunki z systemów komunikacji alternatywnej;
- włączanie ucznia do prac na terenie klasy, szkoły - zwłaszcza takich, w których może osiągać sukcesy, jak np. pełnienie różnych dyżurów, wykonywanie prac porządkowych, prace ogrodnicze, prowadzenie hodowli i inne;
- umożliwianie pracy w małych grupach, korzystania ze wsparcia i kompetencji kolegów;
- stosowanie zasady stopniowania trudności - rozpoczynanie od rzeczy prostych; •praca dydaktyczna, polegająca przede wszystkim na nauczaniu czynnościowym, opartym na działaniu ucznia, jego aktywności, zaangażowaniu, przeżywaniu, odkrywaniu i poznawaniu;
- większy nacisk na ćwiczenia w mówieniu, mające zastosowanie w sytuacjach dnia codziennego niż na ćwiczenia w pisanii;
- niezależnie od etapu kształcenia i poziomu abstrakcji matematycznej wykonywanie czynności konkretnych, wyobrażonych i abstrakcyjnych; w odniesieniu do uczniów w młodszym wieku szkolnym położenie dużego nacisku na dostarczanie im jak największej ilości doświadczeń z zakresu manipulowania przedmiotami, porównywania, przeliczania konkretnych, orientacji w przestrzeni w celu ułatwienia nabywania umiejętności matematycznych;
- ukazywanie związku między wiedzą nabywaną podczas zajęć, a jej praktycznym wykorzystywaniem w różnych sytuacjach życia codziennego;
- stwarzanie sytuacji pozwalających na systematyczne powtarzanie opanowanych umiejętności; wydłużenie czasu pracy lub skracanie zadań do niezbędnych elementów;
- przygotowywanie dla ucznia sprawdzianów o niższym stopniu trudności, akcentujących umiejętności praktyczne;
- zindywidualizowanie sposobu i kryteriów oceniania ucznia;
- zwracanie głównej uwagi na postęp, a nie wyłącznie efekty;
- branie pod uwagę możliwości ucznia, jego ograniczeń, zainteresowań, właściwego dla niego tempa pracy;
- wzmacnianie u ucznia poczucia własnej wartości w czasie zajęć w grupie i indywidualnych rozmów.

6. UCZNIOWIE Z AUTYZMEM

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zminimalizowanie lub całkowite wyeliminowanie elementów rozpraszających;
- posadzenie ucznia blisko nauczyciela;
- zachowanie schematu pracy i stałości działań edukacyjnych (np. zajmowanie tej samej ławki lub stolika podczas zajęć);
- opracowanie planu codziennych zajęć i każdorazowe zapoznanie z nim ucznia;
- wcześniejsze informowanie o zmianach np. w rozkładzie zajęć lekcyjnych, uprzedzanie o zastępstwach na lekcjach, wyjściach, wizytach nowych osób. Informowanie, w jaki sposób trzeba się zachować w nowej sytuacji;
- wyraźne zaznaczanie końca określonej aktywności, zabawy, zadania, zanim przejdzie się do następnych;
- kierowanie poleceń indywidualnie do dziecka (zwracanie się do niego po imieniu; właściwe używanie zaimków osobowych Ja i Ty);
- podczas rozmowy używanie prostego i jednoznacznego języka; wyjaśnianie metafor i przenośni, wyrazów bliskoznacznych, żartów lub dowcipów użytych podczas prowadzenia lekcji; popieranie informacji słownej gestami, mimiką;

- uzupełnianie rysunkiem, zdjęciem, filmem lub modelem przekazywanych podczas lekcji treści abstrakcyjnych;
- w razie potrzeby wydłużanie czasu przeznaczonego na wykonywanie poszczególnych zadań i prac pisemnych;
- dzielenie trudniejszego lub dłuższego zadania na kilka części;
- sprawdzanie zrozumienia czytanego tekstu poprzez zadawanie dodatkowych pytań: Co się wydarzyło? Gdzie? Kiedy? Dlaczego? itp.;
- dostosowywanie pomocy dydaktycznych i treści zadań do zainteresowań ucznia (np. obliczanie różnicy czasu na podstawie rozkładów jazdy);
- wykorzystywanie wąskich zainteresowań i fachowej wiedzy ucznia podczas prowadzenia lekcji;
- na lekcjach wychowania fizycznego unikanie aktywności ruchowej związanej z rywalizacją. Dbanie o losowe przydzielanie do grup (dzieci autystyczne są mniej sprawne i niezgrabne ruchowo, a dodatkowo mają problemy z graniem zespołowym, co sprawia, że są pomijane lub niechętnie wybierane);
- w sytuacji wzburzenia lub zdenerwowania umożliwienie pobytu w spokojnym, cichym miejscu np. bibliotece, gabinecie pedagoga;
- ignorowanie i niereagowanie na zachowania prowokacyjne (np. płacz, plucie, krzyk). Dziecko powinno wykonać wyznaczone zadanie pomimo takich zachowań;
- częste przypominanie o normach i zasadach funkcjonowania społecznego oraz **chwalenie i nagradzanie za ich przestrzeganie**;
- niezadawanie pytań "dlaczego to zrobiłeś?", ale opisywanie co nam się nie podoba w zachowaniu, czego oczekujemy i nazywanie emocji;
- opracowanie sposobów radzenia sobie z emocjami w kategorii akceptowane - nieakceptowane.
- Praca z pomocą nauczyciela podczas zajęć.

7. UCZNIOWIE Z ZESPOŁEM ASPERGERA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zachowywanie schematu pracy na lekcjach i stałości działań (np. zajmowanie tej samej ławki lub stolika podczas zajęć);
- trzymanie się tego, co jest przewidziane do realizacji. W sytuacji zmiany w planach konieczne jest uspokojenie, wyciszenie i pełne rzetelne uprzedzenie ucznia o planowanych zmianach. Zmiany muszą być wprowadzane uważnie i planowo, ale nie powinno się ich eliminować;
- sukcesywne (nie jednorazowo) zapoznavanie ucznia z planem budynku szkolnego - indywidualne oprowadzanie po szkole i wyjaśnianie przeznaczenia pomieszczeń: świetlicy, biblioteki, szatni);
- eliminowanie bodźców rozpraszających (wzrokowych, słuchowych);
- zwrócenie uwagi (diagnoza) na możliwą nadwrażliwość ucznia na niektóre bodźce i odpowiednie reagowanie (np. nadwrażliwość słuchowa - zniżanie tonu głosu podczas rozmowy, wzrokowa - tworzenie stonowanych dekoracji w klasie itp.);
- kierowanie poleceń indywidualnie do ucznia, zwracanie się do niego po imieniu;
- robienie przerw między wypowiedzianymi zdaniami, tak by dać uczniowi możliwość ich przetworzenia; powtarzanie polecenia, sprawdzanie stopnia jego zrozumienia;
- zachęcanie ucznia, by w razie potrzeby prosił o powtórzenie, uproszczenie czy zapisanie polecenia;
- nieprzekazywanie zbyt wielu informacji, a gdy chodzi o polecenia, to wystarczy jedno, co da pewność jego wykonania przez ucznia (dla pewności, można poprosić, aby opisał je własnymi słowami);
w razie potrzeby dyskretne zapisywanie (w dużym skrócie i jasnej formie) poleceń dla

ucznia (do wykonania w danym dniu) w notesie, który ma na ławce. Jeżeli nie potrafi jeszcze czytać, to warto wprowadzić piktogramy, czyli kolorowe ilustracje przedstawiające czynności do wykonania w danym dniu;

- sprawdzanie zrozumienia czytanego tekstu poprzez zadawanie dodatkowych pytań: Co się wydarzyło? Gdzie? Kiedy? Dlaczego? itp.;
- używanie krótkich zdań, prostego i jednoznacznego języka - podawanie jasnych instrukcji;
- przedstawianie nowych pojęć lub materiału abstrakcyjnego w sposób możliwie najbardziej konkretny, popieranie ich tekstem pisanym, obrazem, ilustracją, filmem;
- uwzględnianie deficytów w zakresie rozumienia niedosłownych wypowiedzi, ironii, metafor, słów i wyrażen wieloznacznych. Wyjaśnianie ich za pomocą obrazów albo przeciwieństw np. przyjaźń - wrogość;
- organizowanie zajęć związanych z wyjaśnianiem znaczenia niektórych słów, przysłów, powiedzeń czy metafor;
- w razie potrzeby wydłużanie czasu przeznaczonego na wykonywanie poszczególnych zadań i prac pisemnych;
- dzielenie zadania na wieloetapowe krótsze części;
- zadawanie krótszych prac domowych w sytuacji, gdy rodzice zgłaszają, że nauka w domu trwa godzinami;
- w miarę możliwości sprawdzanie wiedzy ucznia w formie przez niego preferowanej (np. zamiast śpiewać piosenkę może powiedzieć jej tekst);
- dostosowanie pomocy dydaktycznych i zadań do zainteresowań ucznia (np. obliczanie różnicy czasu na podstawie rozkładu jazdy autobusów);
- wykorzystywanie wąskiej i fachowej wiedzy oraz zainteresowań ucznia podczas prowadzenia lekcji; umożliwianie uczniowi - w określonych sytuacjach, a nie zawsze, kiedy ma na to ochotę - mówienia o swoich pasjach i zainteresowaniach;
- na lekcjach wychowania fizycznego unikanie aktywności ruchowej związanej z rywalizacją. Zwalnianie uczniów (z nadwrażliwością słuchową) z ćwiczeń, którym towarzyszy duży hałas. Dbanie o losowe przydzielanie do grup (dzieci z ZA są mniej sprawne i niezgrabne ruchowo oraz mają problemy z graniem zespołowym, co sprawia, że są pomijane lub niechętnie wybierane do grupy zawodników) ;
- z powodu impulsywności i problemów w czekaniu na swoją kolej odpytywanie ucznia w pierwszej kolejności;
- nie zakładanie, że uczeń nie słucha i nie uczestniczy w toku lekcyjnym jeżeli nie nawiązuje kontaktu wzrokowego, czy też siedzi bokiem do nauczyciela;
- udzielanie uczniowi z dokładnej instrukcji dotyczącej poszczególnych czynności dnia codziennego, aby podołać wszystkim obowiązkom;
- dostrzeganie, nazywanie i chwalenie wszelkich zachowań empatycznych i współczujących; otoczenie ucznia dyskretną opieką, gdyż może się on stać łatwym obiektem zaczepki, prowokacji swoich rówieśników;
- praca nad poprawą u ucznia zachowań nieakceptowanych przez otoczenie; wyjaśnianie, jaką reakcję emocjonalną u odbiorców mogą one wywołać;
- staranie o to, aby uczeń zawsze miał z kim wykonywać zadania grupowe i asymilował się ze środowiskiem w każdej sytuacji: na lekcji, w trakcie przerwy, przebijania się w szatni, w bibliotece, na stołówce czy w czasie wycieczki klasowej; dawanie w czasie zajęć dydaktycznych możliwości rozładowywania złości i agresji przy wykorzystaniu akceptowalnych, ustalonych wcześniej metod alternatywnych;
- przed wycieczką szkolną informowanie ucznia o zachowaniach właściwych i pożądanych dla danej sytuacji społecznej (czyli na przykład tego, jak zachować się w teatrze, kinie, muzeum itp.);
- rozwijanie w czasie lekcji umiejętności rozumienia innych ludzi, siebie i sytuacji społecznych oraz norm i wzorów interpersonalnych i kulturowych;

- prowadzenie treningu komunikacji społecznej, zarówno bezpośredniej, czyli naukę komunikowania się z rówieśnikiem, jak i pośredniej, tj. za pomocą listu, telefonu czy Internetu;
- ćwiczenie umiejętności społecznych, czyli: zawierania znajomości, słuchania, pytania, odmawiania, inicjowania rozmowy, dyskutowania, reagowania na krytykę i jej wypowiadania, radzenia sobie z uczuciami i ich wyrażania, np. gniewu i rozczarowania, jak również mówienia komplementów.
- Praca z pomocą nauczyciela podczas zajęć.

8. UCZNIOWIE ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOŚCIAMI W UCZENIU SIĘ

UCZNIOWIE Z DYSKALKULIĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- ocenianie przede wszystkim toku rozumowania, a nie technicznej strony liczenia;
- ukazywanie przydatności matematyki w życiu codziennym;
- nauczanie polisensoryczne - używanie pomocy dydaktycznych angażujących wszystkie zmysły (rysunki, tabele, schematy, mapy myślowe, haki pamięciowe, podkreślanie najważniejszych informacji, werbalizowanie, używanie kolorów, symboli graficznych itp.)
- uczenie szacowania;
- ćwiczenie liczenia pamięciowego;
- nakłanianie do "głośnego myślenia" podczas rozwiązywania zadań;
- łączenie wiedzy w logiczną całość, dzielenie jej na porcje łatwo przyswajalne dla ucznia;
- unikanie oceniania metody, którą uczeń dochodzi do wyniku, nawet jeśli jest "okrężna";
- zachęcanie do prowadzenia specjalnej książki matematycznej (kolor, rymowanki, mnemoniki, obrazki) do zapisywania ważnych terminów, technik liczenia i myślenia matematycznego, wzorów.

UCZNIOWIE Z DYSGRAFIĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści;
- wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów;
- ograniczenie wymagań w zakresie kaligraficznym;
- jeśli to możliwe dawanie dziecku gotowej notatki z lekcji do wklejenia;
- sprawdzanie prac pisemnych w sposób niekonwencjonalny (np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepisać ustnie z tego zakresu materiału; dopuszczenie pisania prac pisemnych drukowanymi literami lub na komputerze).

UCZNIOWIE Z DYSORTOGRAFIĄ

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu;
- dopuszczanie pisania przez uczniów z dysgrafią sprawdzianów polegających na uzasadnianiu pisowni wyrazów, zamiast klasycznych dyktand;
- ocenianie odrębnie merytorycznej strony pracy pisemnej ucznia i odrębnie poprawności pisowni, odwołując się do jego znajomości zasad ortograficznych (niewpisywanie tej drugiej oceny do dziennika); - zachęcanie i motywowanie ucznia z dysortografią do nauki ortografii i gramatyki (w żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki).

UCZNIOWIE Z DYSLEKSJĄ

Ogólne zasady postępowania z uczniem z dysleksją rozwojową:

- unikanie głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie;
- ograniczanie czytania obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę; (akceptowanie korzystania z nagrań fonicznych, w wyjątkowych przypadkach z ekranizacji, jako uzupełnienia samodzielnie przeczytanych rozdziałów);
- kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń (szczególnie podczas sprawdzianów);
- zmniejszenie ilości zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużenie czasu pracy dziecka ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania;
- ograniczanie tekstów do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku; (jeśli to możliwe dawanie dziecku gotowych notatek do wklejenia);
- pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości (wskazane stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami);
- wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych (częste sprawdzanie wiadomości, ale dotyczących krótszych partii materiału);
- w przedmiotach ścisłych podczas wykonywania ścisłych operacji wymagających wielokrotnych przekształceń, umożliwienie dziecku ustnego skomentowania wykonywanych działań;
w ocenie pracy ucznia wskazane jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego;
- dzielenie na mniejsze partie materiału programowego wymagającego znajomości wielu wzorów, symboli, przekształceń;
- unikanie niezapowiedzianego wywoływania do odpowiedzi (jeśli to możliwe uprzedzić ucznia - na przerwie lub na początku lekcji, że będzie dzisiaj pytany);
- dostosowanie miejsca pracy ucznia w klasie (najlepiej blisko nauczyciela);
- złagodzenie kryteriów wymagań z języków obcych w zakresie mowy, rozumienia, czytania i pisania w języku obcym;
- nieuwzględnianie poprawności ortograficznej podczas oceny prac pisemnych - wskazana ocena opisowa (dopuszczenie korzystania ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych; sprawdzanie postępów w zakresie ortografii za pomocą dyktand z komentarzem, okienkiem ortograficznym, pisanie z pamięci; zakres sprawdzianu powinien obejmować jeden rodzaj trudność ortograficznych);
- w przypadku ucznia z dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów). Nie należy również oceniać estetyki pisma. Jeśli pismo dziecka jest trudne do odczytania, można zamienić pracę pisemną na wypowiedź ustną;
- bazowanie na polisensorycznych (angażujących wszystkie zmysły) metodach nauczania;
- przekazywanie uczniom spostrzeżeń na temat ich pracy. zauważanie i docenianie drobnych postępów; systematyczne przeglądanie zeszytów;
- zezwolenie na pisanie ołówkiem, aby uczeń mógł łatwiej poprawiać błędy.

JĘZYK POLSKI

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- niewymaganie, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywanie wybranych fragmentów dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzanie techniki czytania;
- dawanie więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów (w miarę potrzeby pomaganie w ich odczytaniu);
- staranie się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów;

- rozłożenie w czasie czytania lektur szkolnych lub innych opracowań, pozwalanie na korzystanie z książek "mówionych";
- nieangażowanie do konkursów czytania;
- uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawanie więcej czasu, instruowanie lub zalecanie przeczytanie tekstu wcześniej w domu;
- częstsze sprawdzanie zeszytów szkolnych ucznia, ustalenie sposobów poprawy błędów, czuwanie nad wnikliwą ich poprawą, ocenianie poprawności i sposobu wykonania prac;
- dawanie uczniowi czasu na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie (można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci);
- dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie;
- nieomawianie błędów ucznia wobec całej klasy;
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczenie tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) pomaganie w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażeń i zwrotów; nieobniżanie ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach;
- podawanie uczniom jasnych kryteriów oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wyводу, treść, styl, kompozycja itd.);
- dawanie więcej czasu na prace pisemne, sprawdzanie, czy uczeń skończył pisać notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytywanie ucznia ustnie; pozwalanie na wykonywanie prac na komputerze; usprawnianie zaburzonych funkcji - zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.

MATEMATYKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- rozłożenie w czasie nauki tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli chemicznych, częste przypominanie i utrwalanie;
- niewywoływanie do natychmiastowej odpowiedzi (przygotować wcześniej zapowiedź, że uczeń będzie pytany);
- sprawdzanie w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał (w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek);
- zwiększenie ilości czasu na rozwiązanie zadań w czasie sprawdzianów;
- dawanie uczniowi do rozwiązania w domu zadań podobnych do tych, które mają pojawić się na sprawdzianie;
- uwzględnianie trudności związanych z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp.;
- dłuższe utrwalanie materiału sprawiającego trudność, dzielenie go na mniejsze porcje;
- ocenianie toku rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych;
- ocenianie dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna.

HISTORIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględnianie trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat;
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretne wspomaganie, dawanie więcej czasu na przypomnienie, wydobywanie z pamięci nazw, terminów, dyskretne naprowadzanie;

- częstsze powtarzanie i utrwalanie materiału;
- podczas uczenia stosowanie technik skojarzeniowych ułatwiających zapamiętywanie; • wprowadzanie w nauczaniu metod aktywnych, angażujących jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używanie wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicanie procesu nauczania;
- zróżnicowanie form sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia;
- przeprowadzanie sprawdzianów ustnych z ławki, odpytywanie indywidualne, częste ocenianie prac domowych.

MUZYKA, PLASTYKA, WYCHOWANIE FIZYCZNE, TECHNIKA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- uwzględnianie trudności ucznia (zawsze);
- w miarę możliwości pomaganie, wspieranie, dodatkowe instruowanie, naprowadzanie, pokazywanie na przykładzie;
- dzielenie danych zadań na etapy i zachęcanie do wykonywania małutkimi krokami;
- niezmuszanie na siłę do śpiewania, czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność; dawanie więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwe udzielanie instruktażu; niekrytykowanie, nieocenianie ucznia negatywnie wobec klasy;
- podczas oceniania branie przede wszystkim pod uwagę stosunku ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłku, przygotowania do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp.;
- włączanie do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę osiągnąć sukces.

JĘZYKI OBCE

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- dawanie łatwiejszych zadań;
- niewywoływanie do natychmiastowej odpowiedzi, dawanie więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów;
- dawanie więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek; w fazie prezentacji leksyki zwolnienie tempa wypowiedzianych słów i zwrotów, a nawet wypowiedzianie ich przesadnie poprawnie;
- można pozwolić na korzystanie z dyktafonu podczas lekcji;
- objaśnianie nowych wyrazów za pomocą polskiego odpowiednika, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu, obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem;
- stosowanie wyobrażania wyrazu, literowania w zapamiętywaniu pisowni, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter;
- przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalanie na korzystanie z podręcznika;
- stosowanie algorytmów w postaci graficznej wykresów, tabeli, rysunków w nauczaniu gramatyki; podczas prezentacji materiału zestawianie zjawisk gramatycznych języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego;
- prowadzenie rozmówek na tematy dotyczące uczniów;
- dawanie więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne;
- liberalne ocenianie poprawności ortograficznej i graficznej pisma;
- ocenianie za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kładzenie większego nacisku na wypowiedzi ustne.

• **9. UCZNIOWIE Z AFAZJĄ**

UCZNIOWIE Z AFAZJĄ RUCHOWĄ

- jak najwcześniejsze wprowadzanie czytania - jeśli występują trudności metodą sylabową, wówczas zalecane jest czytanie globalne;
- podczas zaznajamiania z obrazem graficznym liter, można wykorzystywać dodatkowo polski alfabet palcowy (daktylografia);
- umożliwianie wielozmysłowego poznawania treści słów, łączenie słów / nazw z konkretnymi zabawkami, przedmiotami lub obrazkami;
- zezwalanie na jak najczęstsze wypowiadanie się;
- motywowanie (nie zmuszanie) do wypowiadania się;
- stwarzanie spokojnej atmosfery w trakcie wypowiedzi ustnych; nie pospieszanie - wydłużanie czasu odpowiedzi ustnej;
- uwzględnianie problemów z wymową i artykulacją w czasie wypowiedzi;
- akceptowanie gestów, min, których dziecko używa w celach komunikacyjnych;
- umożliwianie uzupełniania wypowiedzi ustnej zapisem;
- niewymaganie odpowiadania pełnym zdaniem;
- wspieranie podczas redagowania wypowiedzi ustnych (np. podpowiadanie brakujących słów);
- aranżowanie udziału dziecka w dyskusjach grupowych;
- podpieranie wiadomości podawane słuchowo danymi wzrokowymi;
- formułowanie krótkich instrukcji, w postaci konkretnych pytań lub poleceń. (powtarzanie ich w razie potrzeby);
- pomaganie w odczytywaniu podczas lekcji poleceń i instrukcji;
- w procesie nauczania języka obcego stosowanie metod indywidualnych; ograniczanie podawanych form językowych (różnica między brzmieniem słowa, a jego zapisem); ograniczanie ilości materiału (mniej słownictwa);
- całkowite dostosowanie form klasówek i sprawdzianów do możliwości ucznia oraz stosowanie indywidualnych kryteriów oceny;
- ustawiczne utrwalanie i wielokrotne wykorzystywanie - poprzez stwarzanie odpowiednich sytuacji komunikacyjnych - zdobytych przez dziecko umiejętności werbalnych;
- zauważanie i nagradzanie wszelkich form aktywności słownej lub bezsłownej zmierzającej do nawiązania przez dziecko kontaktu z otoczeniem.

UCZNIOWIE Z AFAZJĄ CZUCIOWĄ

- podczas mówienia do klasy, utrzymywanie z dzieckiem kontaktu wzrokowego;
- wydawanie prostych poleceń, pozostawianie dziecku czasu na przetworzenie usłyszanego komunikatu; - upewnianie się, czy dziecko zrozumiało polecenie, w razie konieczności powtarzanie go;
- zadawanie jasno sformułowanych pytań, wymagających jednoznacznej odpowiedzi; przygotowywanie dla dziecka notatek, które są konkretne i napisane prostym językiem lub ksero z zaznaczonymi najważniejszymi treściami;
- stosowanie podczas lekcji materiałów poglądowych - nowe wiadomości podawane tylko w formie werbalnej mogą być dla dziecka niezrozumiałe.

10. UCZNIOWIE Z TRUDNOŚCIAMI W PRZETWARZANIU SENSORYCZNYM

UCZNIOWIE Z OBNIŻONĄ REAKTYWNOŚCIĄ NA BODŹCE PRZEDSIONKOWE I PROPRIOCEPTYWNE:

- podczas pracy przy biurku stosowanie aktywności z oporem (podnoszenie się na rękach siedząc na krześle, zaciskanie i otwieranie dłoni, ściskanie piłeczek antystresowych, ugniatanie masy plastycznej, rozciąganie gumowych taśm);

- umożliwienie częstych zmian pozycji oraz siedzenia na twardej poduszce, piłce gimnastycznej, bujanym lub obrotowym krześle; robienie w ciągu dnia regularnych zabaw i przerw międzylekcyjnych z zapewnieniem intensywnego ruchu i ćwiczeń z oporem (szybki marsz, trampolina, skakanka, skacząca piłka, napieranie na ścianę, przeciąganie liny, zapasy, czołganie, pompki, przysiady, chodzenie „krabem”, zabawy na zjeżdżalni i huśtawkach);

UCZNIOWIE Z OBNIŻONĄ REAKTYWNOŚCIĄ NA BODŹCE DOTYKOWE:

- stosowanie różnych narzędzi piśmienniczych (ołówek o różnej twardości, flamastrow piór kulkowych, nakładek uciskowych) oraz zróżnicowanych powierzchni do pisania (fakturowany papier, bibuła);
- podczas przerw międzylekcyjnych i zabaw stosowanie zabaw z przyborami o różnej fakturze (kolczaste piłeczki, woreczki z różnych materiałów i z różnym wypełnieniem); wdrażanie do sprawdzania / samokontroli wyglądu w trakcie i po posiłkach, podczas toalety, ubierania się spacer oraz przebijania na lekcje wychowania fizycznego;

UCZNIOWIE Z OBRONNOŚCIĄ DOTYKOWĄ:

- podczas pracy przy biurku zapewnienie wykonywania ćwiczeń z doświadczaniem zwiększonego wysiłku, głębokiego dotyku, zabaw palcami i ruchów wymagających nacisku np. cięcie, wycieranie gumką;
- poznawanie w trakcie zajęć plastycznych różnych technik i narzędzi, niezmuszanie dziecka do aktywności, jeśli jeszcze nie jest na nią gotowe;
- w trakcie zajęć wychowania fizycznego prowadzenie rozgrzewki w formie ćwiczeń z aktywnym oporem i wysiłkiem, unikanie kontaktu dotykowego z innymi gdy dziecko jest skoncentrowane na wykonywaniu ćwiczenia;
- podczas przerw międzylekcyjnych i zabaw organizowanie gier i zabaw z siłowaniem oraz stawianiem aktywnego oporu;
- zapewnianie w klasie miejsca do siedzenia tak, aby uniknąć niespodziewanego dotknięcia przez inną osobę, ostrzeganie przed dotknięciem, unikanie dotykania włosów, twarzy, szyi, brzucha czyli miejsc szczególnie wrażliwych, używanie silnego dotyku, a unikanie lekkiego.

UCZNIOWIE Z DYSPRAKSJĄ - ROZWOJOWE ZABURZENIA KOORDYNACJI:

- ułatwienie pisania poprzez stosowanie papieru w kratkę, w przypadku dużych trudności wykorzystanie programu komputerowego ułatwiającego pisanie;
- podczas zajęć wychowania fizycznego dostosowanie ćwiczeń do możliwości dziecka tak, aby osiągało sukces;
- w trakcie przerw międzylekcyjnych organizowanie gier i zabaw z doświadczaniem różnego dotyku oraz zwiększonego wysiłku i aktywnego oporu;
- udzielanie uproszczonych instrukcji słownych połączonych z pokazem, tworzenie dziennego planu zajęć, werbalizowanie przez dziecko kolejnych etapów wykonywanego zadania, oznakowanie pudełek ułatwiających czynności porządkowe, uproszczanie czynności życia codziennego (np.: ubrania łatwe do założenia, z dużymi zapinkami, układane w odpowiedniej kolejności z metkami jako wskazówki i z dużymi zawieszkami łatwymi do chwycenia) w celu poprawy planowania aktywności;

UCZNIOWIE Z ZABURZONĄ OBUSTRONNĄ KOORDYNACJĄ RUCHOWĄ:

- podczas pracy przy biurku podnoszenie się na krześle na obu rękach jednocześnie, następnie na prawej, na lewej ze zmiennym rytmem (podobne ćwiczenia z tupaniem nogami),

- ściskanie przedmiotów w obu rękach jednocześnie i oddzielnie, wprowadzenie oznaczeń ułatwiających odróżnianie stron prawej od lewej, oznakowanie dominującej strony ciała;
- w przerwy i zabawy międzylekcyjne włączanie aktywności z marszem, podskokami, galopowaniem, kopnięciami, klaskaniem ze zmiennym rytmem - tempem, sekwencją i kierunkiem oraz zabawy z piłką, skakanką i tańcem;
- podczas zajęć wychowania fizycznego prowadzenie ćwiczeń angażujących obie strony ciała dostosowanych do potrzeb i możliwości dziecka.

UCZNIOWIE Z NIEPEWNOŚCIĄ GRAWITACYJNĄ:

- zapewnienie uczniowi siedzenia na stabilnym krześle;
- dopasowanie wysokości biurka i krzesła; stosowanie ćwiczeń z użyciem aktywnego oporu i ucisku; - niezmuszanie dziecka do przekraczania swoich możliwości, podczas zabawy oraz ćwiczeń, pozwolenie na trzymanie się kogoś albo czegoś jeśli dziecko okazuje lęk;
- korzystanie ze schodów z poręczą lub z możliwością trzymania opiekuna za rękę; zapewnienie bezpiecznej przestrzeni (np. bez dodatkowych przedmiotów na ziemi utrudniających poruszanie się);

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ WZROKOWĄ:

- unikanie jaskrawego światła oraz pomieszczeń o jaskrawych kolorach ścian;
- sadzanie dziecka tak, aby nie raziło go światło słoneczne;
- eliminowanie luster i migających światełek;

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ SŁUCHOWĄ:

- wyciszanie pomieszczenia (np.:dywany);
- unikanie krzyku, hałasu, bodźców zewnętrznych;
- informowanie o możliwości pojawienia się hałasu; nazywanie dźwięków z najbliższego otoczenia;

UCZNIOWIE Z OBNIŻONĄ WRAŻLIWOŚCIĄ SŁUCHOWĄ:

- zabawy z mikrofonem; słuchanie muzyki np. przez słuchawki;
- zabawy w pomieszczeniach gdzie odbija się dźwięk;
- pozwolenie dziecku pohałasować w ciągu dnia bez konsekwencji na ustalonych zasadach i w określonym czasie.

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ WĘCHOWĄ:

- wietrzenie pomieszczeń, unikanie odświeżaczy powietrza;
- uprzedzanie o możliwości zetknięcia się z nieprzyjemnym zapachem;
- nazywanie zapachów z najbliższego otoczenia i stopniowa nauka reagowania na zapachy;

UCZNIOWIE Z NADWRAŻLIWOŚCIĄ SMAKOWĄ:

- niezmuszanie dziecka do spożywania pokarmów, które uważa za niesmaczne;
- nazywanie smaku danej potrawy.

11. UCZNIOWIE Z ALERGIA

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego;
- budowanie pozytywnych relacji rówieśniczych;
- dostosowanie ilości i rodzaju ćwiczeń fizycznych odpowiednio do możliwości dziecka;

- uzyskanie adnotacji dziecka z alergią pokarmową, o tym, co może jeść dziecko w sytuacjach imprez klasowych np. urodziny, wigilia, itp.
- obserwowanie ucznia podczas zajęć lekcyjnych, dostosowanie zaplanowanych na ten dzień działań edukacyjnych do możliwości psychoruchowych dziecka (branie pod uwagę np. niewyspania związanego z napadami kaszlu czy swądem skóry);
- zwracanie uwagi, czy uczeń rozumie polecenia i kierowane do niego komunikaty (np. po przyjmowanych lekach);
- unikanie sytuacji wzmagających objawy alergii (np. odkurzanie w klasie, wycieranie tablicy, grabienie liści, zabawy z liśćmi leżącymi na trawie, zwiedzanie miejsc ze zwierzętami futerkowymi; wycieczki do parku i lasu; podróżowanie klimatyzowanym autokarem; zajęcia na basenie);
- zapewnienie uzupełnienia wiedzy omawianej podczas lekcji podczas absencji ucznia; wzmacnianie pozytywne poprzez podnoszenie poczucia własnej wartości ucznia;
- docenianie na forum klasy; utrzymywanie uwagi ucznia podczas zajęć lekcyjnych; zachęcanie ucznia do aktywnego udziału w lekcjach;
- zapewnienie uczniowi odpowiedniego miejsca w sali lekcyjnej;
- kontrolowanie stopnia rozumienia poleceń nauczyciela, poprawności wykonywanych zadań, tempa pracy oraz wgląd w organizację pracy ucznia;
- budowanie pozytywnej motywacji do wykonywania zadań typu szkolnego, wdrażanie do wytrwałości podczas pracy szkolnej;
- poszerzanie zakresu i różnorodności zabaw i aktywności, rozwijanie zabaw tematycznych; zachęcanie do podejmowania aktywności ruchowej;
- stosowanie różnych metod nauczania (polisensoryczność);
- stały kontakt z rodzicami ucznia.

12. Uczniowie z deficytami kompetencji i zaburzeniami sprawności językowych

W odniesieniu do wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych

Proponowane sposoby pracy z dzieckiem

- Umożliwienie – na własnym przykładzie – obserwacji przez dziecko prawidłowych układów artykulacyjnych głosek oraz mimiki twarzy. Poprzez obserwację dzieci naśladować prawidłowe wzory i zachowania komunikacyjne.
- Nie przerywanie i nie korygowanie spontanicznych wypowiedzi dzieci o nieprawidłowej wymowie.
- Zachowanie czujności, by dziecko z wadą wymowy nie było ośmieszane, przedrzeźniane, wyśmiewane przez innych, bowiem takie sytuacje mogą powodować wycofanie się ucznia z komunikacji i niechęć do podejmowania wysiłków nad poprawą wymowy. Zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa oraz stworzenie warunków do realizacji potrzeby uznania, akceptacji i sukcesów.
- Częste chwalenie dziecka za podejmowany wysiłek i próby poprawnego wypowiadania się. Chwalenie za chęć i treść wypowiedzi.
- Nie prowokowanie dziecka do wypowiadania wywołanych głosek bez osiągnięcia odpowiedniej sprawności narządów mowy, bez informacji o takiej możliwości od prowadzącego terapię logopedyczną.
- Aktywizowanie dziecka do podejmowania systematycznych ćwiczeń logopedycznych i wskazywanie na korzystny wpływ prawidłowej realizacji głosek na funkcjonowanie dziecka w każdej sytuacji komunikacyjnej. Delikatnie uświadamianie, że nie korygowane zaburzenia mowy, mogą w przyszłości rzutować na relacje z innymi dziećmi i ludźmi oraz w konsekwencji na karierę zawodową.

- Zachęcanie do podejmowania prób prawidłowych układów artykulacyjnych, zgodnych z przedstawionym przez logopedę rozpoznaniem i ćwiczonymi głoskami.
- Wskazane jest bardzo delikatne przypominanie dziecku prawidłowego układu artykulatorów przy wymawianiu ćwiczonych przez dziecko głosek.

Proponowane metody do stosowania podczas zajęć edukacyjnych:

1. metoda słuchowa - polega na możliwości słuchania przez dziecko prawidłowej wymowy głoski oraz osłuchiwanie dziecka z prawidłową wymową głoski i dążeniu do uwrażliwienia słuchu dziecka na różnicę między wymową poprawną a niepoprawną;
2. metoda wzrokowa - polega na pokazywaniu układu języka i warg podczas wymawiania głoski, dziecko obserwując stara się naśladować ruch artykulatorów;
3. metoda wyjaśniania położenia narządów mowy - polega na objaśnianiu jak ułożyć artykulatory, aby uzyskać prawidłowe brzmienie głoski np. w przypadku głoski [sz] należy unieść język do góry, wysunąć zaokrąglone wargi do przodu i wypuścić powietrze przez zbliżone zęby.

Dostosowanie form i wymagań edukacyjnych dla ucznia obcokrajowca

- umożliwienie korzystania podczas lekcji ze słownika dwujęzycznego;
- stosowanie języka instrukcji w komunikacji z uczniem cudzoziemcem (krótkie polecenia, np. ułóż, narysuj);
- formułowanie pytań skierowanych w sposób jasny, krótki oraz dostosowany do poziomu znajomości języka polskiego;
- udzielanie informacji zwrotnej podczas lekcji;
- stosowanie bogatego materiału ikonograficznego (zdjęcia, mapy, wykresy, schematy) przy wyjaśnianiu zagadnień tematycznych;
- rozwijanie i doskonalenie sprawności mówienia i pisania;
- monitorowanie pracy ucznia i jego postępów;
- włączanie ucznia cudzoziemca w pracę zespołową i dostosowywanie instrukcji do jego językowych umiejętności;
- akceptowanie każdej formy wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia (nawet jednorazową czy błędną gramatycznie);
- gramatykę należy traktować w sposób funkcjonalny;
- w ocenianiu wypowiedzi pisemnych zwrócić uwagę na komunikatywność;
- prace domowe należy dostosować do możliwości językowych ucznia cudzoziemca.
- dzielenie materiału do opanowania na partie,
- udzielanie pomocy w selekcji materiału do nauki,
- egzekwowanie wiedzy częściej, ale każdorazowo z mniejszego zakresu,
- stopniowanie sytuacji zadaniowych, tak by uczeń mógł odnieść sukces,
- stopniowanie trudności sytuacji zadaniowych,
- stosowanie polisensorycznych metod nauczania,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości i stosowanie wzmocnień pozytywnych,
- powstrzymanie się od sprawdzianów i kartkówek w pierwszym semestrze nauki w oddziale,
- indywidualizowanie pracy lekcyjnej,
- zapewnienie w klasie atmosfery bezpieczeństwa i akceptacji,
- kontrolowanie rozumienia czytanego tekstu poprzez zadawanie dodatkowych pytań, pytań pomocniczych,

- w czasie lekcji upewnianie się czy uczeń właściwie zrozumiał treść zadań i poleceń,
- upewnianie się czy uczeń dokończył rozpoczęte na lekcji zadanie, zanotował zadanie domowe (do czasu wypracowania u niego takiego nawyku), częste powtarzanie nowych treści,
- częste odwoływanie się do sytuacji z życia codziennego i do konkretów,
- naprowadzanie podczas czytania i pisania,
- korzystanie z gotowych pomocy dydaktycznych,
- pozwolenie na czytanie wybranych przez nauczyciela fragmentów lektury,
- wydłużanie czasu przeznaczonego na przeczytanie lektury,
- ocenianie za wkład pracy w wykonanie zadania, chęci,
- w przypadku konieczności sporządzania dłuższych notatek, wcześniejsze przygotowanie ich dla ucznia celem
- wklejenia do zeszytu, np. notatki.

Nie należy:

- · zmuszać ucznia na lekcji do odpowiedzi na forum klasy,
- · wymagać od ucznia czytania na forum klasy obszernych fragmentów tekstu
- · oceniać umiejętności gramatycznych,
- · wymagać pisania dłuższych form wypowiedzi.